

Osvrt na tekst – natuknicu o maslini u Istarskoj enciklopediji

Na strani 474 obrađena je natuknica o maslini.

U obradi ove natuknice autori su jednostrano i netočno iznijeli više podataka. Tako npr. piše „Zreo plod je boba težine 1 do 14 grama“. To je osnovna pogreška jer je plod masline koštunica (drupa), što svatko zna tko je jeo konzervirane masline. Osim toga piše da je zreo plod boba, pa se postavlja pitanje a što je nedozreo plod. Nadalje piše da maslina „Može doživjeti starost od više stoljeća, no u intenzivnom maslinarstvu vijek joj je oko 50 godina“.

Ovdje se radi o nepreciznom istraživanju, jer se u intenzivnoj proizvodnji provodi regeneracija svakih 60 godina. Ta regeneracija može biti u obliku pomlađivanja krošnje, pa dakle maslina i dalje živi, a ne ugiba nakon 50 godina. Trebalo je istaći da na Sredozemlju ima više stabala starijih od 2000 godina, a da je najstarije stablo u Istri, točnije na Brijunima, staro 1650 godina. Netočan je podatak da Hrvatska ima oko 3.000.000 stabala. Danas se u Hrvatskoj uzgaja oko 4,5 milijuna stabala. Autori su trebali konzultirati službenu statistiku ili literaturu koja o tome govori. Kako vidimo, informacija je netočna ili zabrinjavajuća za tako ozbiljnu ediciju kao što je Istarska enciklopedija. Nadalje, piše da su u sklopu projekta UNDP/FAO bili podignuti nasadi maslina kraj Poreča i da rezultati tog rada nisu bili zadovoljavajući. Autori zaobilaze istinu. Rezultati toga rada su bili vrlo dobri o čemu su objavljeni znanstveni i stručni radovi, od kojih spominjemo ovdje samo neke od autora Miljković I. i Žužić I.: Iskustva s intenzivnim uzgojem maslina u plantažama Agrolagune u Poreču, *Agronomski glasnik* 4/1986., zatim Žužić I.: Maslinarstvo i valorizacija maslinova ulja u Istri tijekom povijesti, *Pomologia Croatica*, 1-4/2002. Autori nestručno klasificiraju maslinike na stare domaćih sorti, novije (1970-90) i novije poslije 1990. Postavlja se pitanje gdje spadaju prvi intenzivni maslinici koji su podignuti 1960. godine i to 20 ha u Larunu kraj Tara i 20 ha u Radiniu kraj Brtonigle. Ovi maslinici podignuti su po projektu profesora Breviglieria s uzgojnim oblikom palmete, a rekonstruirani po projektu profesora Miljkovića 1968. godine u uzgojni oblik višestožaste vaze, kako se i danas uzgajaju masline u novim maslinicima na području Istre. Autori ili ne znaju ili namjerno zatajuju činjenice kad pišu: „Istraživanja bioloških odlika gospodarskih vrijednosti domaćih sorata radi podizanja kvalitetnih matičnih nasada počela su 2002. u Institutu za poljoprivredu i turizam u Poreču.

Time se javnost zavarava a struka i znanost zatajuje. Među prvim istraživanja sorti maslina u Istri počeo je Petar Stanković, kanonik iz Brabana, koji je živio od 1771. do 1852. godine u Barbanu. Pisao je iscrpne radove o maslinarstvu. Drugi važan autor je svakako Carlo Hugues, koji je opisao sorte maslina na području Istre još 1903. godine pod naslovom „Elaiografia Istriana“ (Istarska elajografija – Maslinarstvo Istre). Ova je monografija o sortama maslina u Istri objavljena 1999. godine na hrvatskom i talijanskom jeziku, a u njoj su iznesene slike u boji koje je kao akvarele izradio slikar Giulio de Franceschi. Knjigu je izdala nakladnička kuća Ceres, a urednik je bio prof. dr. sc. Ivo Miljković. Original Huguesova rukopisa transkribirao je i preveo prof. M. Manin, proslavljenoj vrijednoj knjizi napisao je prof. dr. sc. Miroslav Bertoša. Uz riječ urednika prof. dr. sc. Ive Miljkovića tu je i životopis Carla Hugusa, koji je napisao prof. Vitkor Vitolović. Istarske sorte maslina, kako domaće tako i introducirane, bile su predmet istraživanja znatno ranije, a od 1960. godine o njima su objavljeni radovi: A. Vlašića; I. Miljkovića i F. Vešnika; I. Miljkovića i I. Žužića; I. Žužića i drugih. O maslinarstvu Istre postoji vrlo mnogo znanstvenih i stručnih članaka, a izrađene su i dvije doktorske disertacije (A. Vlašić i Đ. Benčić). Tu su zatim radovi s prijedlogom sortimenta za Istru (tim autora). Više radova autora I. Žužića objavljenih u časopisima: Agronomski glasnik, Pomologia Croatica, Hrvatsko voćarstvo, Gospodarstvo Istre, Franina i Jurina itd. zatim u domaćim i stranim časopisima s prvim rezultatima istraživanja kvalitete maslinova ulja iz Istre. Istraživanja u maslinicima Istre odnosila su se na važnije probleme fiziologije, rasta, rodnosti, hranidbe, fizioloških stresova (I. Miljković), pozebe, (I. Miljković, I. Žužić, V. Cukon) strojne berbe (Miljković i Pečanić) primjene hormona (Miljković i Žužić). Autori su konzultirali sasvim sporednu literaturu o maslinarstvu općenito, a posebice s područja Istre, a zaobišli glavnu i bitnu literaturu u kojoj su iznesene vrijedne znanstvene i stručne informacije. Tako se citira knjiga autora I. Kovačević i S. Perica naslova „Suvremeno maslinarstvo“, Split 1994., koji nikada nisu ništa istraživali i radili u maslinarstvu Istre.

Čak je to samo stručno-popularna knjiga. Izostavljena je vrlo vrijedna knjiga autora B. Škarica, I. Žužić i M. Bonifačić: „Maslina i malinovo ulje visoke kakvoće u Hrvatskoj“. U ovoj knjizi autori su mogli naći vrijedne informacije o maslinarstvu u Istri. Tu su nadalje i knjige o maslini (I. Žužić) i o bolestima i štetočincima masline (I. Žužić i I. Ciglar). Svake se godine u organizaciji Udruge maslinara Istarske županije održavaju međunarodni skupovi (okrugli stolovi) o

maslinarstvu u Istri, a referati se tiskaju i dijele sudionicima, odnosno maslinarima Istre. Autori nisu trebali navesti sve izvore informacija, ali su se morali koristiti bitnima. Članak je ovako ispao vrlo štur, informacije netočne i šokantne za javnost koja poznaje problematiku istarskog maslinarstva. Članak baca ružno svjetlo na hrvatsku voćarsku znanost i struku, pokazujući je zaostalom. Povijest maslinarstva Istre ima dugu i slavnu tradiciju. Rezultati znanstvenih istraživanja i stručnog rada mogu se mjeriti s onima u razvijenim zemljama Sredozemlja.

Prof. dr. sc. Ivo Miljković